

"No suportó la vida d

Una quinzena de pel·lícules, un grapat d'obres de teatre i sèries de televisió. Aquesta és la targeta de presentació de Juan Echanove. A finals de l'any passat va estrenar *El Cerdo*, obra amb la qual es passejarà pertot arreu fins el 96.

Juan Echanove es presentava a València el mes de novembre amb *El Cerdo*, que setmanes després estrenava a Barcelona. L'obra el té totalment absorbit. El 12 de febrer arribarà a Madrid i després continuarà la gira per l'estat espanyol i a l'estranger, a Argentina i Israel, entre d'altres escenaris.

S'ha passat un mes i mig a Barcelona. I durant aquest temps ha gaudit de la ciutat: els seus passejos per la Rambla, la nova Barcelona post-olímpica, els llocs de sempre, com el Raval o la cocteleria Boadas, i llocs nous com el Nitsa, malgrat que quan treballa prefereix limitar les seves incursions noctàmbules i les dosis d'alcohol. Li agrada Barcelona, s'hi troba bé. Hi té amics i un públic que ja comença a ser-li fidel.

Juan Echanove és un gran conversador, opina sobre tot, enllaça les frases i els temes a una velocitat de vertigen. Té 32 anys i una trajectòria professional molt ben travada. Defensa la ideologia marxista com a model de referència per a viure i, evidentment, es considera un inadaptat dins aquesta societat de finals de segle XX.

—Vaig néixer al barri del Parque de las Avenidas de Madrid, que era un lloc bé, de classe mitjana-alta o mitjana-baixa.

—*Mitjana-baixa o mitjana-alta?*

—Això no se sap mai, depèn una mica dels sentiments. Estudiava en un col·legi que hi havia en el mateix barri, el dels germans mensesians, i des dels vidres de l'escola sempre veia el mateix: aquells grans blocs del barri de La Concepción separats per la M-30. D'alguna manera La Concepción era el Bronx i el parc de l'avinguda Manhattan. Sempre vaig saber que aniria a viure al Bronx. Jo no m'entenia amb la gent del meu barri, no m'agradava, era ple de fatxes i militars, no hi havia cap cinema... en aquell barri no hi havia res, només botigues i bancs. En canvi, al barri de La Concepción hi havia cinemes, llocs on es cantava flamenc, tavernes, o sigui, era un barri de classe obrera. Molta immigració, molt d'andalús, molt de gallec, molt de català també. I en aquells blocs vivien més de cinc mil persones. Era on Almodóvar va rodar *Qué he hecho yo para merecer esto*. Exactament allí. Imagina't: el personatge

que representava Chus Lampreave era la meua veïna de baix. Allò era massa. Un dia a les nou del matí truquen el timbre, obro la porta i em trobo aquest mateix personatge dient-me: "Si us plau, vostè sap si la meua germana s'ha mort?". I jo dient-li: "Senyora no ho sé". I ella: "No, és que m'han dit a la porteria que m'havien vingut a donar l'encàrrec, que la meua germana s'havia mort i que havien parlat amb vostè". O sigui, coses molt surrealistes. I d'aquestes coses en passaven unes quantes al cap del dia: pallisses, cops, detencions, tràfic de drogues, prostitució... el Bronx.

—*Vostè és el petit de tres germans i va ser el primer que va marxar de casa. Quin ambient es vivia a casa seva?*

—El meu pare enginyer, la meua mare mestressa de casa, els tres nois estudiàvem per ser alguna cosa a la vida, universitaris i tot això. A casa no es va viure mai un ambient de dreta, al contrari, es vivia un ambient d'esquerra, però no militant ni del partit comunista, sino d'oposició a Franco, antifranquista. En el moment que s'esmentava la paraula Franco el meu pare era el primer que deia: "me cago en la puta madre de Franco y la puta madre de Carrero Blanco". I la meua mare deia: "Javier, por dios, los vecinos".

—*I d'aquí neix la seva posició ideològica?*

—No exactament. El meu pare s'oposava sobretot a qualsevol dictadura i també a l'exèrcit i a l'església. Però quan els capellans del col·legi m'enviaven a casa perquè organitzava conferències sobre marxisme, m'amenaçava; i quan va veure que estava relacionat amb el Partit Comunista d'Espanya, es va quedar aterroritzat. Però bé, això era una posició de defensar la vida del seu fill.

—*El van portar a un col·legi religiós.*

—Perquè estava en el barri on vivíem. Però el primer que vaig fer a l'escola va ser atemptar contra la missa obligatòria. Ben aviat vaig deixar d'anar a missa i no fou cap motiu d'escàndol. A casa anava a missa la meua mare i ningú més. La meua mare és una senyora més de dreta que el meu pare, per descomptat, però alhora és una persona molt civilitzada i molt liberal. Ella és conservadora però bastant progressista

e finals del segle XX"

CARME PUERTOILAS

ahora, ha viatjat, ha estudiat humanitats, sap de teatre i de cinema.

—*Ella fou la que li va inculcar el teatre?*

—Sí. Al col·legi, quan fèiem teatre d'aficionats, vaig treballar amb ella. Per això quan jo vaig decidir ser actor hi va haver grans disputes a casa, perquè el meu pare li donava les culpes a la meua mare. Ella li deia: "Javier tienes que hacer algo porque mi hijo quiere ser actor!", i el meu pare li deia: "y yo qué quieres que haga, si la culpa es tuya!".

—*Ella no volia que vostè es dediqués al món del teatre?*

—No, i ho entenc. Perquè està molt bé que t'agradi el teatre, però quan comences... Ara els meus pares estan encantats amb mi, però té a veure amb l'èxit. No sé quina seria la seva actitud cap a mi si jo ara mateix estigués intentant col·locar-me per fer algun *bolo*. En aquell moment vaig deixar la carrera, vaig marxar de casa... era bastant traumàtic. Estaven aterroritzats, però al final no van tenir més remei que acceptar-ho. I ara és meravellós. Del meu pare he heretat dues coses fonamentals: l'antifranquisme i una capacitat enorme de treball. El meu pare és un individu que jo sempre recordo treballant.

—*No el veia gaire?*

—Treballava a l'oficina i a casa. Quan anàvem de vacances a Benidorm era molt divertit, però sempre hi havia un drama. Era quan Urquijo apareixia per la platja, en aquell mateix moment ja sabíem que el meu pare havia de marxar cap a Madrid. Se n'anava a la merda la felicitat estiuenca. Vaig arribar a odiar Urquijo. I el tal Urquijo resulta que és el pare dels dos germans del grup de pop Los Secretos. Foren els dos únics, de l'oficina, als qui els fills els van sortir *gamba*.

—*Qui o què el porta a l'activisme d'esquerra i a aquesta posició ideològica, que actualment encara defensa amb tanta convicció?*

—Quan jo tenia 14 anys mor Franco. Amb 12 anys ja havia vist com al meu germà el fotien a la Dirección General dos dies perquè el van *trincar* en una manifestació. Jo a casa veia una sèrie de pamflets, per exemple de la Joven Guardia Roja, firmats per Pina López Gay, que avui és directora general d'alguna cosa. També recordo les signatures de molts dels que ara són directors o la seva presència en moltes linotípies *vietnamites*. I vaig anar trobant gent al meu voltant, inclús dins el meu col·legi, que pertanyien o es deia que pertanyien a aquests moviments. I vaig entrar en contacte amb ells. Jo, de fet, no m'he afiliat mai a cap d'aquests moviments, però hi he treballat. Jo no sé com s'hau-

ria de fer perquè la gent s'interessés per la cronologia exacta del que ha passat en aquest país des de l'any 75 fins a l'any 92.

—On vol anar a parar?

—La gent ha perdut la memòria històrica, s'ha oblidat del que va costar legalitzar el partit comunista i que això va estar a punt de costar un alçament militar molt més fort que el del 23-F; com es va dur a terme la legalització dels partits polítics; què era "el espíritu del 12 de febrero" d'Arias Navarro... Ara sembla que just mort Franco va arribar Felipe González. I això la gent ho té molt perdut i és un dels grans mals que patim en la convivència democràtica.

—I a què creu que és deguda aquesta amnèsia històrica?

—Aquest és un país profundament de dreta, amb molta gent encoberta.

—El període final del franquisme el va reviure quan va rodar *La noche mas larga*.

—Aquesta pel·lícula és la més important de la meua vida.

—Mentre rodava aquesta pel·lícula va manifestar: "M'estic basant en les meves vivències més personals, en moments angoixosos de la meua vida".

—Sí, però no eren moments angoixosos de clandestinitat política com en *La noche más larga*, eren moments angoixosos afectius, que vivia en la meua vida. Perquè, quan es van produir aquells fets jo tenia 14 anys i a aquesta edat no és té angouxa.

—Ah, no?

—Home, tenia una certa angouxa existencial, perquè ja a aquella edat em presentava al premi de poesia Vicente Aleixandre. Un amic de classe, Juan Heredero, ens presentàvem sistemàticament cada any amb uns poemes lamentables, però els escrivíem.

—I aquesta era la seva frustració?

—Sí, en un món on allò que més motivava la gent del nostre voltant era formar part de l'equip d'handbol de l'escola... trobar-nos a les tardes per intentar escriure sèptimes o èglogues, realment era una angouxa interior molt forta.

—A més d'escriure poesia també es trobava amb alguns amics al cafè de davant de l'escola per fer conxorxa.

—Ens trobàvem a la cafeteria Bruselas, just a la cantonada de casa amb l'escola, on sèiem a esmorzar cinc amics de la classe per parlar de filosofia. Érem els rojos. És clar, per mantenir l'estatus de roig havia de robar-li diners a la meua mare per pagar el cafè i el croissant. Amb la qual cosa em comportava com un burgès més. Les mares eren les que finançaven el sentiment profundament marxista i revolucionari que tenien aquests cinc capullos de 14 anys.

—Ser roig era divertit?

—Ens tenien molt marginats, perquè tothom sabia que érem rojos. I molt rojos, eh!, en aquella època molt més rojos que els mateixos rojos.

Perquè nosaltres érem rojos en les formes. Ho apreníem en els llibres. Organitzàvem atemptats a l'escola. I no t'explicaré quin tipus d'atemptats, perquè segurament si ho sentís algun d'aquells capellans encara ara la cagaríem. En vam fer alguna de molt grossa. També has de tenir en compte que nosaltres vivíem en un barri on hi havia molta Fuerza Nueva, molt Guerrillero de Cristo Rey, molt de militar, i sabien perfectament qui érem i ens tenien totalment amenaçats.

—Us va caure alguna pallissa?

—Alguna. Jo vaig pegar una hòstia i immediatament em van caure 400 milions d'hòsties. És l'única que he pegat en la meua vida i també les úniques que m'han pegat. I a més sé a qui li vaig pegar i qui me les va tornar. I l'estic veient encara avui amb la seva boina vermella de carlista, perquè era un company meu de classe.

—I ara què en sap d'ell?

—Li he perdut la pista.

—...

—Sé perfectament on està, on treballa, qui és. Ho sé tot d'ell, perquè encara hi ha dies que somio amb ell.

—Per què?

—Perquè el vaig veure venir cap a mi amb instints assassins. I és la primera vegada que he vist que algú em volgués assassinar. Ell era un dels que es reunia en una altra cafeteria, a cantar himnes feixistes i a dissenyar la matança dels rojos. Això era així. Perquè l'any 75 en aquest país els Guerrilleros de Cristo Rey tenien pres el carrer. I pertànyer al Partit Comunista d'Espanya estava molt mal vist.

—Per què li fa tanta por anar a la presó?

—Perquè ho he viscut. No m'han detingut mai, però he rodat moltes vegades dins la presó. Quan rodes a Carabanchel et fiques dins i no surts fins a la nit. És horrorós, li tinc una por tremenda, a la presó el que més. Perquè, a més, quedar detingut és un fet al qual estem exposats tots. Tinguis el mode de conducta que tinguis. I la presó és un altre món absolutament horrorós. És entrar a la mort com a ésser humà. Penso que quan una persona entra a la presó i després en surt ja no és el mateix ésser humà, ja no és un ciutadà, ja no és moltes coses.

—No creu en la reinserció social?

—No. No crec en la societat, com vols que cregui en la reinserció social.

—Però creu en el compromís social?

—Crec en el compromís humà, que es contradiu amb l'esquema social d'avui dia. Aquesta és una societat de vencedors i de vençuts i, per tant, no pot existir la solidaritat, és impossible. No m'hi sento adaptat, tinc unes ganes enormes de deixar de viure a Madrid i anar a viure a un poble. No suportó la vida de finals del segle XX. Fa cinc anys jo vivia en una societat més tolerant, més lliure, més oberta. Una societat en què viure la nit no era una espècie

"En un món on allò que més motivava la gent del nostre voltant era formar part de l'equip d'handbol de l'escola... trobar-nos a les tardes per intentar escriure sèptimes o èglogues, realment era una angouxa interior molt forta."

"Conec poca gent que treballi tant com treball jo, amb la intensitat amb què em prenc el treball. Realment, en la meua vida hi ha una cosa per sobre de totes que és el treball. Jo al meu treball li dono la vida."

de símptoma del més baix i perdut del món.

—*I ara és així?*

—Sí, ara ja s'ha acabat. La gent es queda a casa, no vol conèixer altra gent, enganxats al televisor i esperant l'endemà per anar a treballar, per poder complir els compromisos econòmics que són els que els ha venut la societat de consum i ja no poden pagar. Em sento inadaptat i marginat. Les coses que sento i la manera de pensar que tinc no estan ben vistos pel sistema. I no m'agrada fer el paper de l'inadaptat, però no tinc més remei.

—*I què fa per canviar la societat?*

—Entre d'altres coses surto cada nit a un escenari.

—*La seva arma és el teatre?*

—La meua arma és el teatre i, com que porto ja molts mesos de gira, això ha fet que m'adoni d'una cosa: s'ha de reformar la Constitució, penso que aquest país ho necessita.

—*I què canviaria?*

—Convertiria aquest país en un estat federal. Crec que les autonomies no tenen sentit i el que hauria de ser és un estat federal, suposo que acceptant la figura honorífica d'un rei.

—*I quines federacions haurien de conformar aquest nou estat?*

—Totes les que són autonomies.

—*Totes?*

—Penso que sí. Una vegada aixecada la veda suposo que algunes de les autonomies s'unirien per conformar un estat federal conjunt. Jo crec

que la Constitució cal reformar-la d'acord amb els esdeveniments i hi ha molts esdeveniments d'aquest país que reclamen una redefinició. Com per exemple la redefinició de l'estat geogràfic.

—*Un dels temes sobre els quals es posiciona obertament és a favor de la insubmissió. Vostè no ha fet la mili.*

—No. Jo no vaig fer la mili per gras. I dono suport a la insubmissió perquè m'horroritzen les guerres i perquè no puc sentir que visc en un país democràtic mentre hi ha presos de consciència engarjolats.

—*Parlem de teatre.*

—Jo sóc molt treballador. Conec poca gent que treballi tant com treball jo, amb la intensitat amb què em prenc el treball. Realment, en la meua vida hi ha una cosa per sobre de totes que és el treball. Jo al meu treball li dono la vida.

—*Per això es posa tan trist i malenconiós quan representa El cerdo?*

—Sí. Perquè jo seria incapaç de pujar a un escenari a sobrevolar la platea amb unes frases, limitar-me a veure el teatre ple i a gaudir dels fulls de taquilla.

—*La clau de l'èxit?*

—No l'he buscat mai, l'èxit. Per això no en sé la clau. Sé que tinc èxit i me'n sento mereixedor perquè treball, no perquè pensi que sóc millor o pitjor que un altre actor, però sí que sé que treball molt més que altres actors.

—*A Barcelona ha tingut molt èxit.*

—Barcelona era un repte molt important. Era un repte infantil. Mantenir un monòleg en castellà set setmanes en un teatre ple no és qualsevol cosa, ja ho sé. Per això no he de fingir falsa modestia ni res. Ahir em van proposar prorrogar un altre mes, però no puc fer-ho perquè he de marxar a Madrid.

—*Com veu el panorama teatral de Barcelona? Vostè ha treballat amb destacats actors i directors com Josep M. Flotats o Lluís Pasqual.*

—Flotats és un individu injustament tractat per la professió catalana. És un primer actor de la Comédie Française, que ha vingut a Catalunya, prescindint de la projecció internacional, per construir un projecte de futur. Està molt compromès i jo no he vist aquí persona més discutida. I em sembla injust. Una altra persona que admiro profundament, i amb la qual vaig treballar en el muntatge d'*El público* de García Lorca, és Fabià Puigserver. Sens dubte és el personatge més important dels últims 50 anys del teatre espanyol. I, sens dubte, és l'impulsor del teatre modern. Bàsicament per la seva concepció d'unió de la interpretació i l'espai. I a partir d'aquí ja podríem parlar moltes hores de la labor de Puigserver. I Lluís Pasqual és l'hereu d'aquesta tradició. Fabià era un home gran, molt gran, i lamentablement el vaig aprofitar poc, molt poc.

Montse Serra